
MODUL 1

Načela in koristi sodelovanja na ravni kmetije

Osnovna načela, tipi in primeri sodelovanja v evropi

Pregled

Namen tega modula je pokazati, kako in na kakšen način je sodelovanje med kmeti lahko bistven razvojni dejavnik za kmetijstvo in podeželje. Iz opredelitve nekaterih osnovnih načel vas bomo vodili skozi različno obliko sodelovanja v različnih sektorjih in vam predstavili konkretne primere kmetov.

Učni cilji (zanje/veščine/načela)

Znanje

- Razjasniti pomembnost sodelovanja v kmetijstvu in povezanosti na podeželju.
- Razjasniti različne oblike sodelovanja in izkušnje z njimi.

Veščine

- Razmisliti o glavnih načelih in strategijah, ki so vključene v vzpostavitev morebitnega sodelovanja glede na vaše posebne razmere.

Načela

- Zavedanje potreb po izboljšanju / vzdrževanju izkušenj o sodelovanju, ki ustrezajo vašim potrebam, upravljanje s trženjskimi strategijami in priložnostmi, ki jih ponujajo politike EU.
- S povezavami na ZBIRNO POROČILO in ŠTUDIJSKE PRIMERE lahko izoblikujete dodatna stališča, kar bi lahko predstavljalo uporabne in praktične smernice za kmete, ki so zainteresirani za vzpostavitev sodelovanja.

Kazalo

1. Kmetijstvo in sodelovanje: osnovna načela
2. Sodelovanje kmetij – evropska izkušnja
3. Koristi in izzivi sodelovanja v kmetijstvu

1. Kmetijstvo in sodelovanje: osnovna načela

1.1 Vsebina

Namen tega poglavja je opredeliti vlogo sodelovanja kot dejavnika razvoja in konkurenčnosti v kmetijstvu. V tem kontekstu vam bomo dali pregled različnih oblik in sektorjev sodelovanja v Evropi. Poglavje vam bo dalo nekaj elementov, pomembnih za evropsko strategijo sodelovanja, v okviru politik razvoja podeželja.

1.2 Zakaj je sodelovanje bistveno za konkurenčnost kmetijstva

Kmetijski sektor bazira na posebni strukturi:

- Večinoma bazira na manjših družinskih kmetijah.
- Kmetje živijo na podeželju, daleč od mest in trgov za kmetijske pridelke.
- Proizvodnji stroški na enoto proizvoda so v primerjavi z industrijo visoki.

Dobro sodelovanje med kmeti in ostalimi deležniki razvoja podeželja, lahko pomaga kmetom na različne načine:

- Integracija proizvodnih procesov (npr. pridelava in predelava).
- Skladiščenje pridelkov.
- Strojni krožki.
- Skupni tržni nastopi za promocijo izdelkov in kakovosti.
- Skupna prodaja izdelkov.

IZ TEH RAZLOGOV JE ZELO POMEMBNO, DA KMETJE VZPOSTAVIJO LASTNE
ODNOSE IN SODELOVANJE

1.3 Kaj je sodelovanje?

Po definiciji Polenske se sodelovanje nanaša na to, kdaj “dva ali več akterjev s formalnim ali neformalnim dogovorom soglaša da si bodo izmenjavali informacije, nudili podporo vodstvenim in tehničnim usposabljanjem, pridobivali kapital in / ali zagotavljali tržne informacije”.

To pomeni:

- Dobro sodelovanje temelji na delitvi upravljalških procesov.
- Dobro sodelovanje udeležencem prinaša koristi.
- Nobeden od udeležencev nima prevladujoče pozicije.
- Več preberite v ZBIRNEM POROČILU projekta COFARM – [web naslov](#)

1.4 EU politike, ki podpirajo sodelovanje na področju kmetijstva

Evropska uredba št. 1305/2013 oblikuje strategije EU za razvoj podeželja v Evropi

Ena od šestih prednostnih nalog uredbe je: “spodbujanje organizacije prehranske verige, vključno s predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov ...” (člen 5 - točka 3)

- Programi razvoja podeželja omogočajo financiranje podpor sodelovanju preko:
- Projektov integralnih verig, ki spodbujajo konkurenčnost prehranskih verig.
- Akcijske pobude sodelovanja (ukrep 16) na področju inovacij, kratkih dobavnih verig, upravljalških procesov, trajnostne rabe energetskih virov, razvoja vasi.

2. Sodelovanje kmetij – evropska izkušnja

2.1 Vsebina

V tem modulu bomo poskušali razložiti različne načine sodelovanja, z namenom širokega pregleda izkušenj sodelovanja v Evropi. Razložili bomo različne oblike sodelovanja v različnih proizvodnih verigah. Pokazali vam bomo nekaj primerov dobre prakse sodelovanja, da boste lahko še naprej preučevali študije primerov, ki spadajo v gradiva za usposabljanje projekta COFARM.

2.2 Model sodelovanja v evropi

Sodelovanje v kmetijstvu poskuša zadovoljiti različne potrebe kmetov; način kako so prakse sodelovanja organizirane sledi osnovnim ekonomskim in družbenim potrebam, za katere je vzpostavljeno.

Tipi sodelovanja se lahko razdelijo po različnih kriterijih.

- Oblika sodelovanja of: neformalno in formalno sodelovanje, tip pogodbe.
- Tipi sodelovanja: obseg in partnerstvo sodelovanja.

2.3 Pogodbene oblike sodelovanja

Najprej razvrstimo oblike sodelovanja na:

- Neformalno sodelovanje: dva ali več subjektov uresničita medsebojno sodelovanje brez formalnega dogovora ali pogodbe
- Formalno sodelovanje: dva ali več subjektov podpišejo formalni sporazum ali pogodbo, ki opredeljuje področja, pravila in obveznosti sodelovanja. V primeru formalnega sodelovanja obstaja veliko vrst pogodb;
  - Brez vzpostavitve nove entitete: npr. sporazumi ali pogodbe med kmeti, začasna interesna združenja
  - Z vzpostavitvijo nove entitete, ki je lahko:
    - Družabništvo (nova firma, ki jo ustanovita dva kmeta)
    - Društva in združenja (Kmetijska društva in zveze za upravljanje splošnih zadev)
    - Družbe z omejeno odgovornostjo (zadruga, konzorciji, druge gospodarske družbe)

2.4 Tipi sodelovanja

Izbira oblike sodelovanja je odvisna od obsega in sestave partnerstva. Skupno upravljanje procesov dveh kmetov je lahko brez formalnega dogovora ali preproste pogodbe.

Upravljanje industrijskega obrata, ki proizvaja npr. vino ali oljčno olje, zbrano pri številnih kmetih, zahteva pravno osebo, ki temelji na jasnem okviru pravil in obveznosti pridruženih članov.

V evropskem okviru projekta COFARM obstaja veliko izkušenj o različnih vrstah sodelovanja, v katerih so partnerji sprejeli najprimernejšo obliko, v skladu z njihovimi razvojnimi potrebami in ekonomskimi in družbenimi cilji.

V sledečih sekcijah bomo pokazali mnogo oblik sodelovanja in primerov uporabe.

2.5 Sodelovanje med kmeti v kmetijstvu

To je preprost način za vzpostavitev medsebojnega sodelovanja med dvema ali več kmeti, z namenom delitve in združevanja njihove delovne zmogljivosti, zemljišč, pridelkov, strojev itd., z optimizacijo proizvodnih procesov vzdolž verige. Ta vrsta sodelovanja je lahko neformalna ali formalna, npr. S podpisanim sporazumom ali pogodbo.

V nekaterih primerih to sodelovanje ne zahteva vzpostavitve novega subjekta, medtem ko se v drugih primerih kmetje odločijo za ustanovitev nove družbe za upravljanje skupnega podjetja.

Dva študijska primera iz projekta COFARM sta dobra primera tega sodelovanja

PRIMERI SODELOVANJA KMETOV

SKUPNA REJA ŽIVINE V NEMČIJI

Reutehof GbR je družba, v kateri so tri družine skupaj zgradile hlev za krave molznice. Sodelovanje obsega združitev treh čred v skupni hlev. Izgradnja hleva je potekala v letu 1998 po podrobnejšem načrtovanju in svetovanju o zakonodajnih in davčnih zadevah.

[Preberi več \(Reutehof GbR\)](#)

SODELOVANJE POVEČUJE PRIREJO MLEKA NA IRSKEM

Ta študijski primer opisuje partnerstvo, ki vključuje dve družini. Partnerstvo se je začelo 1. januarja 2016 in ima zakonsko podlago in potrditev. Do 2019 načrtujejo povečanje črede mlečnih krav na 140 živali in proizvodnjo 1,000,000 litrov mleka.

[Preberite več na \(CS IR04\)](#)

2.6 Sodelovanje pri skupnih storitvah

Skupina kmetov lahko vzpostavi skupno strukturo za izvajanje storitev, ki je ne bi mogli opravljati posamezniki s tem da si delijo stroške. Pogostejša uporaba te vrste sodelovanja zadeva dejavnosti usposabljanja in svetovanja, certifikacijo kakovosti, skupno prodajo izdelkov.

V večini primerov se kmetje odločijo za vzpostavitev skupnega združenja ali omrežja, s čimer se delijo stroški upravljanja in storitev te strukture.

Dva študijska primera iz projekta COFARM sta dobra primera tega sodelovanja.

EXAMPLES OF COOPERATION FOR COMMON SERVICES

SODELOVANJE POMAGA MLADIM ČEŠKIM KMETOM

Združenje mladih kmetov (CYF) je prostovoljno poklicno združenje, posvečeno mladim, ki jim nudi mesto za druženje in podporo. CYF ponuja pomoč za začetek poslovanja, preko sredstev za start-up-e in druge finančne in praktične podpore (usposabljanja, pravno svetovanje, posredovanje tehnološkega know-howa o proizvodnji)

[Preberite več na \(Klub mladih kmetov\)](#)

SKUPNA TRGOVINA ZA PRODAJO KMETIJSKIH PROIZVODOV V TOSKANI

Skupina kmetov v provinci Siene je ustanovila lokalno združenje s ciljem ustanovitve skupne trgovine za njihove proizvode. Trenutno trgovina zbira in prodaja produkte 43 pridruženih članov. Vsak proizvod je sledljiv preko posebnega sistema sledljivosti.

[Preberite več na \(La Spesa in Campagna. Siena\)](#)

2.7 Sodelovanje pri socialnem kmetijstvu

Posebna vrsta sodelovanja so storitve za ljudi z omejitvami, pri katerem izkoriščamo priložnosti za ustvarjanje zaposlitvenih možnosti in podpiranje vključevanja ljudi v družbo / gospodarstvo

V Evropi se povečuje socialno kmetijstvo, številne izkušnje kažejo, kako je stik s kmetijstvom in naravo zelo koristen za pomoč takim ciljnim skupinam

Tovrstno dejavnost lahko zagotavljajo tudi posamezni kmetje, vendar se v večini primerov razvijajo prek zadrug.

Zelo zanimiv primer takšnega sodelovanja prihaja iz Irske.

PRIMER SODELOVANJA V SOCIALNEM KMETIJSTVU

PRIMER SOCIALNEGA KMETIJSTVA NA IRSKEM

Kerry Social Farming (KSF) je prostovoljna, v lokalni skupnosti locirana, na delitvi osnovana storitev, ki skrbi za družbeno vključenost oseb z omejitvami preko dela na kmetijah in v lokalnem okolju v okviru Co. Kerry, Ireland. Vizija KSF je promocija socialnega kmetijstva kot možnosti za izboljšanje kakovosti življenja ljudem, ki potrebujejo zdravstvene in socialne storitve, kot tudi za kmečke družine, ki se preko teh dejavnosti vključujejo v svoje skupnosti.

[Več preberite na \(Kerry Social Farming\)](#)

2.8 Sodelovanje v verigi pridelave in predelave

Proizvodni proces nekaterih pomembnih živilskih sektorjev temelji na predelavi primarnega proizvoda, ki prihaja od kmetov. Za proizvodnjo, na primer, oljčnega olja, vina ali sira, kmetje potrebujejo živilske obrate za predelavo oljk, grozdja ali mleka. Mnogi kmetje sami vlagajo v take obrate ali pa vzpostavijo ustrezne oblike sodelovanja.

Vendar pa nekatere specializirane verige, usmerjene na širši trg, zahtevajo industrijske obrate z veliko večjo proizvodno zmogljivostjo. V mnogih primerih kmetje neposredno sodelujejo v zadrugah, ki so zakonsko ustanovljene kot družbe z omejeno odgovornostjo, ki od kmetov odkupujejo pridelke ter proizvajajo in prodajajo končni izdelek.

V Španiji se razvija en takšen tip sodelovanja, kot je razvidno iz študijskega primera projekta COFARM.

PRIMER SODELOVANJA V PRIDELOVALNI IN PREDELOVALNI VERIGI

ZADRUGA V ŠPANIJU, KI PROIZVAJA OLJČNO OLJE

Oro de Cánava je zadruga, ki jo sestavlja skupina kmetov (704 članov), ki so se združili zaradi predelave oljk v oljčno olje. Takšen tip sodelovanja omogoča stroškovno učinkovitost in doseganje boljše cene na trgu. Organizirana je na demokratični način, saj kmetje sami vodijo administracijo in upravljajo z zadrugo.

[Več si preberite na \(Sociedad Cooperativa Andaluza \(S.C.A.\) Nuestra Señora de los Remedios\)](#)

2.9 Začasne oblike sodelovanja

Zadnjo vrsto sodelovanja predstavljajo začasna združenja, ustanovljena z namenom izvedbe skupnih ukrepov in projektov. Veliko začasnih združenj v kmetijstvu je spodbudil Program razvoja podeželja Evropske unije, ki je zagotovil finančno podporo procesom sodelovanja med kmeti in drugimi akterji podeželskih območij.

Posebna izkušnja s tovrstnim sodelovanjem je vzpostavitev operativnih skupin za inovacije (OG), ki združujejo kmete in raziskovalce v skupni okvir, s ciljem uvajanja tehnoloških in vodstvenih inovacij, namenjenih izboljšanju trajnosti in / ali konkurenčnosti kmetijstva.

Eden od primerov tega sodelovanja je v Toskani (Italija), kjer se ukvarja s proizvodnjo lesenih sekancev za ogrevanje.

PRIMER ZAČASNEGA SODELOVANJA ZA INOVACIJE

VERIGA PROIZVAJALCEV „MIKRO SEKANCEV“ ZA OGREVANJE V TOSKANI

Glavni poudarek te izkušnje sodelovanja je izboljšati, ob podpori univerze, inovativno verigo za proizvodnjo "mikro sekancev" za ogrevanje, zlasti za peči na pelete. Največja grožnja, s katero se sooča ta projekt, je postopno opuščanje nege gozdov. Zato je glavni izziv ustvariti inovativno dobavno verigo, s čimer bo les pridobil na vrednosti kot ekološki vir

[Več preberite na \(CIPPATO & CIPPATINO \(C&C\)\)](#)

3. Koristi in izzivi sodelovanja v kmetijstvu

3.1 Vsebina

V tem končnem modulu bomo povzeli nekatere elemente, ki izhajajo iz analize okvira sodelovanja in iz izkušenj, zbranih s projektom CO-FARM, ki ga je mogoče razdeliti na

- gospodarsko korist sodelovanja v kmetijstvu.
- socialna korist sodelovanja v kmetijstvu.

Za konec se bomo osredotočili na razvoj sodelovanja, opredelili glavne izzive sodelovanja za prihodnost kmetijstva, poročali o sintezi mnenj, zbranih v številnih intervjujih ljudi, vključenih v izkušnje s sodelovanjem.

3.2 Poglavitne ekonomske koristi sodelovanja v kmetijstvu

Iz analize ciljne skupine projekta COFARM so bile ugotovljene sledeče glavne možne gospodarske koristi sodelovanja v kmetijstvu

- Večji obseg poslovanja in dejavnosti.
- Izkoriščanje ekonomije obsega.
- Večja moč pri nabavah.
- Nižji stroški mehanizacije.
- Delitev dela.
- Nižji investicijski stroški.
- Učinkovitejše upravljanje.
- Davčne olajšave.
- Več priložnosti za dostop do sredstev.

3.3 Poglavitne družbene koristi od sodelovanja v kmetijstvu

Glede družbene koristnosti sodelovanja v kmetijstvu se pojavljajo sledeči elementi:

- Kakovost življenja, več prostega časa, manj stresno delo.
- Zmanjšanje osamljenosti, izmenjava z ostalimi kmečkimi družinami.
- Povečano zadovoljstvo s kmetovanjem.
- Manj problemov ob boleznih, ko nekdo ni sposoben za delo.
- Več deljenja znanja.
- Ustvarjanje povezanih lokalnih skupnosti.
- Povečana trdnost skupnosti.
- Priložnosti za socialno vključenost (socialno kmetijstvo).

3.4 Prihodnji izzivi za sodelovanje v kmetijstvu

Sodelovanje v kmetijstvu se je v zadnjih letih povečalo zaradi razvoja procesov in evropskih politik. Vendar je treba nadaljevati spodbujanje zavesti o vlogi sodelovanja in izboljšanju nekaterih vidikov sistemov sodelovanja. Glavni izzivi vključujejo potrebo po:

- Povečanju zaupanja med kmeti
- Razširitvi sodelovanja med kmeti
- Podpiranju takšnih oblik sodelovanja, ki ustrezajo kmetom
- Povečanju odločevalske vloge kmetov v zadrugah
- Povečanju vloge zadrug na trgu
- Vzpodbujanje inovativnega duha zadružništva
- Izboljšati kompetence in veščine vodilnih v zadružništvu

Sodelovanje je osnovni instinkt človeške skupnosti. Sodelovanje med družinami predstavlja tradicionalni način življenja podeželskega prebivalstva.

Upamo, da boste iz vsebine lahko razbrali izkušnje drugih kmetov, dobili nove ideje za sodelovanje, ki sledi tem citatom:

Izberite svoje zaveznike in se naučite boriti skupaj, kajti nihče sam ne zmaga v vojni. - (PAOLO COELHO - Writer)

Osebnostna rast, poslovanje in investiranje so skupinski športi. - (ROBERT TORU KYIOSAKI – Manager)

Pristopi k sodelovanju med različnimi akterji v kmetijstvu eu, gozdarskemu sektorju in prehranjevalni verigi ter drugimi akterji, ki prispevajo k doseganju ciljev je ena prednostnih nalog politike razvoja podeželja, - (EU Regulation n. 1305/13 Article 35)